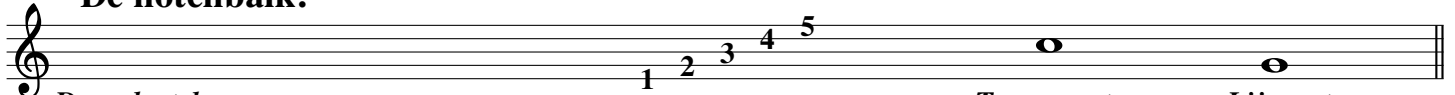

Het notenschrift

Henk Reints,
2016-05-19

De notenbalk:

*De g-sleutel
of vioolsleutel is een sierlijke G
die aangeeft op welke lijn de g' staat*

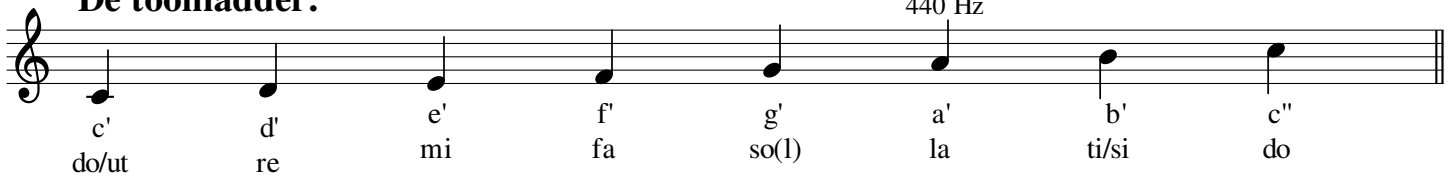
*Lijnen zijn genummerd
van onder naar boven*

Tussennoot

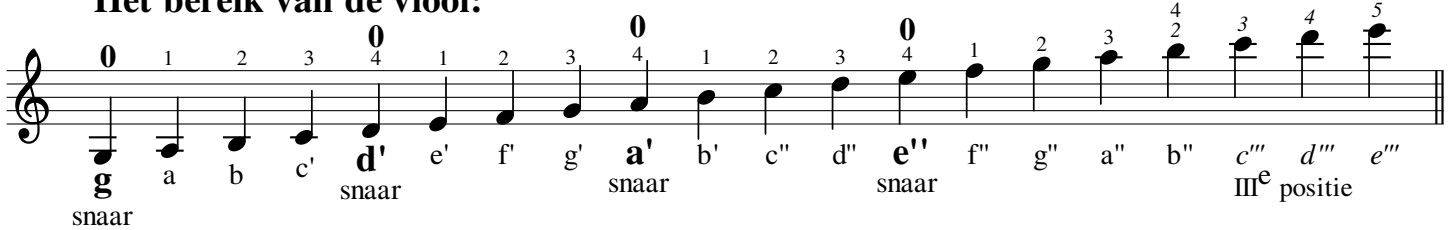
Lijnnoot

Welke toonhoogte staat waar:

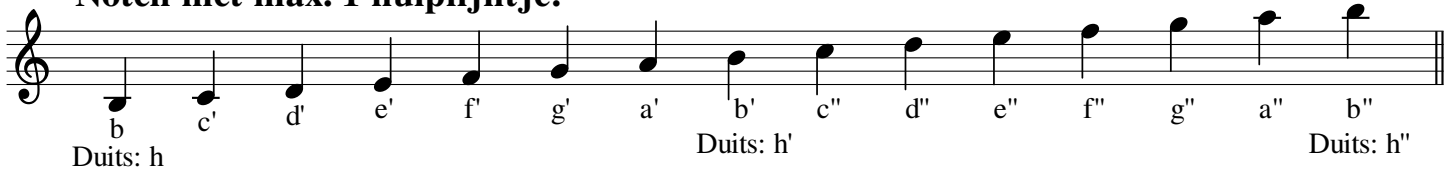
De toonladder:

Het bereik van de viool:

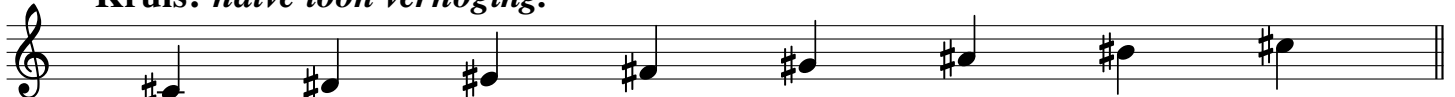

Noten met max. 1 hulplijntje:

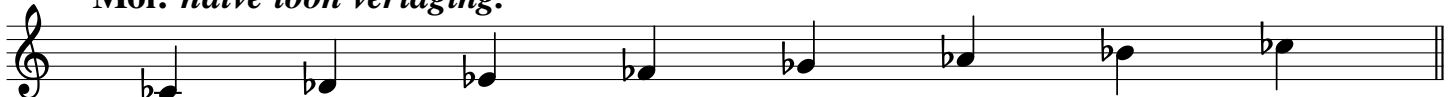
De accentjes worden i.h.a. niet uitgesproken. Indien toch, dan: eengestreept, tweegestreept.

Kruis: halve toon verhoging:

Naam: cis' dis' eis' fis' gis' ais' bis' cis''
Uitspraak: sies dies ee-ies fies gies aa-ies bies
Engels: c'-sharp d'-sharp etc.

Mol: halve toon verlaging:

Naam: ces' des' es' fes' ges' as' bes' ces''
Engels: c'-flat d'-flat etc. Duits: b'

Zowel de naam als het symbool komen van het Franse bémol

Hoe lang duren de noten en hoe noemen we noten met een bepaalde lengte?

1-2-3-4,
1 hele noot
duurt 4 tellen

1-2, 3-4,
2 halve noten
duren elk 2 tellen

1, 2, 3, 4,
4 kwartnoten
duren elk 1 tel

e - ne, twe - je, dri - je, vi - re,
achtste noten, twee in elke tel

Notatie met een enkele vlag aan de stok
dan wel de stokken verbonden met een enkele balk

e - ne - ne - ne, twe - he - he - je, dri - hi - hi - je, vi - hi - hi - re,
Zestiende noten, vier in elke tel

Notatie met een dubbele vlag aan de stok
dan wel de stokken verbonden met een dubbele balk

Een puntje verlengt de noot met de helft:

1-2-3, 4, 1-2 - je, 3 - 4-re, e-he-he - ne, twe-he-he-je, dri-hi-hi - je, vi-hi - hi - re,

Een tweede puntje verlengt het eerste met de helft:

1-2-3-4 - re, 1-2 - 3 - 4 - re, een - twe-he-he - je, drie - vi-hi - hi - re,
Dit tel je op deze manier En dit op deze manier

Triolen, drie noten in de tijd van twee:

Maar pas op!

Achtste-punt,zestiende is géén trioool! Maar wordt - niet alleen door leerlingen - wel vaak zo gespeeld en da's fout.

Rusten

Ook rusten moet je spélen. **TELLEN!**

Een rust zou eigenlijk "actieve stiltenoot" moeten heten.

Hele rust,
4 tellen of hele maat,
hangt aan lijn 4

Halve rust,
2 tellen,
ligt op lijn 3

Kwartrust,
1 tel

Achtste rust,
2 per tel

Zestiende rust,
4 per tel

N.B.

In Franse muziek wordt de kwartrust vaak
aangegeven als een achtste maar dan achterstevoren!

Ook rusten kunnen met een of twee puntjes worden verlengd,
en ook triolen kunnen als rust, hoewel sommige notaties hieronder vrij zinloos zijn:

Zinvoller is bijvoorbeeld:

Maten zijn de basiseenheid in de muziek.

Maatstrepen hakken de muziek in brokjes van gelijke lengte:

Een maat bestaat uit een aantal tellen (de *beats* van BPM = Beats Per Minute).

Het aantal tellen per maat en ook datgene wát we moeten tellen staat als een breuk
vooraan de notenbalk of waar dan ook:

De "C" van het Franse "Complet" = 4/4

4/4 maat heet ook wel vierkwartmaat

Hieronder doen we één tel voor elke halve noot:

Een doorgeknipte "C" = 2/2

2/2 (twee-tweedemaat)

2/4 (tweekwartmaat, b.v. mars)

3/4 (driekwartmaat, b.v. wals of mazurka)

6/8 (b.v. veel Engelse folkmuziek)

Herhalingen:

Herhalen vanaf begin Vanaf hier herhalen

This musical staff shows a sequence of notes in 2/4 time. It features two repeat signs. The first repeat sign is followed by the instruction 'Herhalen vanaf begin'. The second repeat sign is followed by 'Vanaf hier' and 'herhalen'.

Dit moet je nu snappen...

This musical staff continues the sequence with a repeat sign, followed by the instruction 'Dit moet je nu snappen...'. It ends with a final cadence.

1. 2.
Eerste keer ga je "onder het eentje" en dus herhalen Tweede keer ga je "onder het tweetje" en dus verder

This musical staff shows two first endings. The first ending is marked '1.' and leads back to the beginning. The second ending is marked '2.' and leads to the end. The instructions are: 'Eerste keer ga je "onder het eentje" en dus herhalen' and 'Tweede keer ga je "onder het tweetje" en dus verder'.

D.C. = Da Capo = Herhalen vanaf het begin:

Fine D.C. al Fine
al Fine = tot het einde, aangeduid met Fine

This section consists of two staves. The first staff ends with a repeat sign. The second staff begins with 'Fine' and ends with 'D.C. al Fine'. A note below the second staff explains: 'al Fine = tot het einde, aangeduid met Fine'.

D.S. = Dal Segno = Vanaf het teken:

$\text{♩} = 160$ %
1. 2.
Fine D.S. al Fine

This section consists of three staves. The first staff starts with a tempo marking ' $\text{♩} = 160$ ' and a 'Segno' symbol. It includes a repeat sign. The second staff shows two first endings, marked '1.' and '2.'. The third staff ends with 'Fine' and 'D.S. al Fine'.

Met een boogje worden noten met elkaar verbonden.

Dat moet dan aaneengesloten klinken en niet los van elkaar.

Op de viool speel je verbonden noten "op 1 streek":

vioolstreekaanduidingen:

af op af op
 Po po po po po po po po paa.
 Noten klinken "los",
 elke aanzet is hoorbaar

1 lange afstreek 1 lange opstreek
 Po - o - o - o po - o - o - o paa.
 Noten klinken per boog aaneengesloten,
 geen afzonderlijke aanzetten hoorbaar

Dynamische tekens (hard, zacht, versterkend, verzwakkend)

$\text{♩} = 140$

Zie ginds daar ko-omt de - e stoom - boot uit Span - je a - al weer aan

p *f* *ff* *p*

Piano = zacht Crescendo = aanzwellend Forte = hard Fortissimo = keihard Decrescendo = diminuendo = afnemend

2.

ff *pp* *mf* *mp*

Pianissimo = KEI-zacht Mezzo forte = halfhard Mezzo piano = halfzacht

cresc. = steeds harder *decr. / dim.* = steeds zachter *f* *fff* = Fortississimo = loeihard!

Fermate = extra lang aanhouden

Dans nooit naakt,
 want het lichaam
 heeft onderdelen die
 niet ophouden met bewegen
 als de muziek ophoudt.

(Gerald Arpino)

Notenschrift: de f-sleutel (bassleutel)

het verschil met de g-sleutel (vioolsleutel) is de toonhoogte,
de lijnen waarop of waartussen de noten staan,
maar de overige systematiek is exact gelijk

centrale c = c' *laagste vioolsnaar*

zelfde toon *zelfde toon* *cellosnaren* *zelfde toon*

centrale c = c' g C G d a

De f-sleutel
of bassleutel is een sierlijke F
die aangeeft op welke lijn de f staat

groot octaaf *klein octaaf* *zelfde to-nen* *eengestreept octaaf* *tweegestreept*

a b c' d' e' f' g' a' b' c'' d'' e'' f'' g'' a'' b'' c'''

C D E F G A B c d e f g a b c' d'

GROOT klein eengestreept tweegestreept

440 Hz

27 1/2 32.7 Hz 261.6 Hz 440 Hz 4186 Hz

contra-octaaf groot octaaf klein octaaf eengestreept twee- drie- vier-

'C/C C c c'/c'/c̄ c''/c''/c̄ c'''/c''' c''''/c'''' c⁵

C1 **C2** **C3** **C4** **C5** **C6** **C7** **C8**

A0 (C0 = 16.35 Hz) subcontra-

Notenschrift: de c-sleutel

is een sierlijke C die aangeeft op welke lijn de de centrale c staat
de c-sleutel wordt gebruikt voor o.a. altviool en cello.

Bij de altviool staat hij op lijn 3 en heet dan altsleutel,
voor de cello staat hij op lijn 4 en heet dan tenorsleutel.

De systematiek blijft exact gelijk.

*Wat precies boven elkaar staat
is hier telkens precies dezelfde
toon:*

Violoncello

Alt-viool

Viool

0 1 2 3 0 1 2 3 0 1 2 3 0 1 2 3 0 1 2 3 2 3

c d e f g a b c' d' e' f' g' a' b' c'' d'' e''

C D E F G A B c d e f g a b c' d' e' f' g' a' b' c''

GROOT octaaf

klein octaaf

een-gestreept octaaf

twee-gestreept octaaf

440 Hz

c c' a' c² c³

In totaal heeft de notenbalk eigenlijk **11** (elf) lijnen, met de centrale c (dus de c' = c-eengestreept) op de middelste. Daarvan worden er altijd maar 5 (opeenvolgende) getoond.

Violoncello

Viola

Violin

centrale c c g d' a' e''

c' c' C G d a

Notenschrift: nog meer sleutels

De hele bim-bam-bom, telkens exact dezelfde melodie op exact dezelfde toonhoogte t/m de bovenstem van de bassleutel, dan omlaaggeoctaveerd.

Franse vioolsleutel (*hier zal menig muzikant zich op vergalopperen!*)

Vioolsleutel

Sopraansleutel

Mezzosopraansleutel

Altsleutel

Tenorsleutel

Baritonsleutel (c)

Baritonsleutel (f)

Bassleutel

Hier is de melodie verdubbeld met een omlaaggeoctaveerde versie

Subbassleutel

Nogmaals omlaaggeoctaveerd

Telkens dezelfde toon (de centrale C, c', c¹, c-eengestreept of C4) ofwel de gewone standaard-do, met de diverse beschikbare sleutels.

Een 8 of 15 erboven of eronder betekent dat je een octaaf of quindecim (twee octaven) hoger resp. lager moet spelen dan wat je leest.

In de eerste en laatste maat is ter illustratie het volledige bereik van de piano (A0-C8) getoond.

The image shows a musical score for piano with multiple staves. On the left, a vertical piano keyboard diagram shows the full range from A0 to C8. The score includes staves for Fr. viol- (French Violin), Mezzo-sopraan- (Mezzo-soprano), and Subbas- (Subbass). The central part of the score is labeled with instrument ranges: Viol- Sopraan- (Violin Soprano), Alt- (Alto), Tenor-, and Bas- (Bass). The right side of the score is labeled with instrument ranges: Bariton-(c/f) (Baritone), Subbas- (Subbass), and C1 A0. The central part of the score is labeled with C4 = c'.

Zo'n overvloed aan hulplijntjes is natuurlijk volslagen belachelijk, het maakt e.e.a. uiteraard volkomen onleesbaar. Kies bij opschrijven dus de juiste sleutel, die voor het betreffende instrument gebruikelijk is:

The image shows a musical staff with a treble clef. The text "vioolsleutel" is written above the staff. The staff contains a few notes: a whole note on the second line (F4), a half note on the first space (E4), and a quarter note on the first line (D4).

Is *notenleer* een synoniem van *toonladder*?
 Waarvan de bomen uiteraard notenbalken zijn, gezaagd uit notenhout...